

loppupainoon verrattuna) suhteellisesti painavampia kuin Pohjois-Suomessa. Metsolla sama suuntaus esiintyy vähemmän selvänä.

Eteläisimmän Suomen metsot ovat keskimäärin painavimpia ja Keski-Suomen metsot keveimpiä. On luultavaa, että edellisten korkea paino heijastaa kookkaan eteläisen rodun *T. u. major* vaikutusta, kun taas Keski-Suomen yksilöt kuuluvat pienikokoiseen itäiseen muotoon *T. u. uralensis* (= *karelicus*). Pohjois-Suomen metsot edustavat keskisuurta tyyppiä ja kuulunevat nimirotuun *T. u. urogallus*.

Loka—joulukuun keskipainot vaihtelevat vuodesta toiseen n. 5—10 % verran. Po. painot eri vuosina ovat käänteisessä suhteessa saman kauden keskilämpötilan kanssa.

Havainnointia rytikerttusen (*Acrocephalus scirpaceus*) ja ruokokerttusen (*Acrocephalus schoenobaenus*) pesimisvaiheesta.

KALEVI RAITASUO

Viimeksi kuluneiden vuosikymmenien aikana maahamme levinneen eteläisen linnustoaineksen piirissä tuskin on toista lajia, joka olisi kyennyt yhtä nopeasti vakiintumaan ja yleistymään elintilansa pohjoisilla äärialueilla kuin rytikerttunen. Oltuaan vielä 30 vuotta sitten varsin harvalukuinen tulokas maamme lounaisrannikolla voittaa se runsaslukuisuudessa nykyisin jo — ainakin paikka paikoin — sukulaisensa ja kilpailijansa ruokokerttusen (FRITZÉN & TENOVUO 1954, RAITASUO 1954).

Taulukko 1. Tietoja ruoko- ja rytikerttusen lukumääräsuhteista
vv. 1926—1956.

Havainnoitsija	Havaintoalue	Laskettu laulavia	♂ ♂	Suhde:
		<i>A. schoen. A. scirp.</i>		
1926 P. PALMGREN	Hammarland	26	1	96:4 %
1932 P. PALMGREN	Lemland, Geta, Finström, Jomala	24	5	83:17 %
1937 O. LEIVO	Espoo, Laajalahti	n. 18	7	} 75:25 %
	H:ki, Lauttasaari	3	1	
	H:gin pitäjä, Sauna- lahti—Brakvik	15	4	
	Herttoniemensalmi	3	1	
1952 N. FRITZÉN	Ruissalo	26	36	42:58 %
1956 K. RAITASUO	H:ki, Lauttasaari	7	12	37:63 %

Taulukko 1 luonnehtii mainittujen lajien välisen lukumääräsuhteen kehitystä viimeisenä 30-vuotiskautena.

Vaikka asetelmassa esitetyt luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia m.m. siitä syystä, että niin ryti- kuin ruokokerttusenkin paikallisten kantojen suuruus vaihtelee vuosittain jyrkästi (vrt. BROWN & DAVIES 1949), antavat ne kuitenkin oikean kuvan kehityksen yleissuunnasta. Tätä käsitystä tukee osaltaan myös rytikerttusen kannan kasvun seuraus- ja rinnakkaisilmionä havaittava lajin biotoopin valinnan selvä väljentyminen suboptimaaliseen suuntaan. 1930-luvullahan lintua tavattiin vain tiheissä, jyrkkäraja- ja matalasta vedestä kohoavissa järviruokoiden reunakasvustoissa (LEIVO 1937). Nykyisin sen sijaan rytikerttusen tapaa esim. Helsingin ympäristössä myös aivan kuivapohjaisissa ja vieläpä laajoissa ja aukottomissakin *Phragmites communis*-viidakoissa pesivänä.

Siitä huolimatta, että rytikerttunen on viime aikoina näin yleistynyt hakeutuen jopa kaupunkien alueille, on sen monessakin suhteessa mielenkiintoisiin elintapoihin kiinnitetty meillä varsin vähän huomiota. Lajin tutkimisen laiminlyönti ilmenee selvästi lintukäsikirjoissamme, joista uusimmassakin tyydytään vielä toistamaan pesimisvaiheeseen liittyviä vanhoja harhakäsityksiä.

Valokuvattessani ensi kerran rytikerttusen pesimistöimintoja kesällä 1953 havaitsin lajin käyttäytymisessä monia mielenkiintoisia piirteitä, jotka houkuttelivat jatkamaan havaintojen tekoa. Kesällä 1956 minulla olikin tilaisuus seurata yksityiskohtaisesti Lauttasaaressa parin pienen *Acrocephalus scirpaceus*-yhdyskunnan pesimisvaihetta ja suorittaa sarja käyttäytymiskokeita. Saadakseni selville lajityypillisiä erikoispiirteitä kiinnitin samalla huomioni myös rytikerttusten naapureina pesiviin ruokokerttusiin. Tarkoitukseni oli jatkaa havainnointia ja koesarjoja samassa mitassa myös kesällä 1957, mutta tutkimieni *Acrocephalus*-kantojen romahdusmainen kato esti suunnitelman toteutumisen. Aineistoni on näin ollen vielä suppea ja puutteellinen, mutta aikomukseni on täydentää sitä tulevana kesinä. Kun Helsingin alueella ja sen lähiympäristössä tehty *Acrocephalus*-havaintoni kuitenkin tarjoavat lähtökohdan jatkotutkimuksille, puolustanee alustava yhteenveto niistä paikkaansa. Rajoitun seuraavassa vain pesimiskierron ulkoisiin puitteisiin. Pesimiseen liittyviä käyttäytymisilmiöitä käsittelen myöhemmin toisessa yhteydessä.

Pesänrakennusvaihe.

Acrocephalus scirpaceus-♀ aloittaa normaalisti pesän rakentamisen heti saavuttuaan muuttomatkalta ja asetuttuaan laulavan ♂:n reviiriin (BROWN & DAVIES 1949). Pesän rakentamisen alkuvaiheita on kuitenkin käytännössä useimmiten sangen vaikeata seurata pesäaineiksi kuljettavan linnun liikehtiessä etupäässä ruoikon kätöksissä. Pyrkiessään välttämättömälle lähietäisyydelle havainnoitsija joutuu pakostakin tallaamaan *Phragmites*-kasvustoa, johon varsinkin toukokuussa ja kesäkuun alussa, jolloin uusi kasvusto ei vielä ole ehtinyt versoa, jää helposti jälkiä, jotka voivat häiritä pesimistään aloittavia lintuja. Tästä syystä on usein pakko tyytyä alussa vain etäältä tehtyihin kiikarihavaintoihin ja lykätä pesän paikallistaminen muutamia päiviä myöhemmäksi, jolloin lintu on vähemmän häiriöherkkä. Vain kolmessa tapauksessa, jolloin osaksi lakoutunut ja aukkoinen ruoikko on oleellisesti helpottanut havainnointia, olen voinut seurata pesän valmistumista alusta alkaen.

Ensimmäisen päivän tulos on pieni ja löyhä tukikorsien välissä riippuva ainestukko, jolla ei ole selvää muotoa. Tulevan pesän tukipisteiksi valittujen ruo'on korsien ympäri kiedotut, edellisen vuoden *Phragmites*-lehtitupista revityt pitkät kuitumaiset liuskat, jotka on punottu poikittain korresta toiseen, kannattavat tätä yksinomaan kuivista aineksista koostunutta kyhäelmää ROSENBERG (Våra fåglar i Norden I, s. 394) mainitsee ZIMMERMANNiin viitaten, että rytikerttunen noutaa rakennusmateriaalia myös veden pinnalta sekä kastaa kuivat ainekset veteen saadakseen ne taipuisammiksi. Tähän mennessä en ole havainnut sellaista menettelyä. Myös BROWNIN ja DAVIESIN laajan havaintoaineiston mukaan rakennusaineokset ovat olleet kuivia.

On oletettu, että rytikerttunen ei voi aloittaa pesänsä rakentamista ennen kuin uusi ruoikko on kasvanut kyllin korkeaksi, koska vain ruo'on lehdet voivat estää pesän tukisidosten liukumisen korsissa ja siten varmistaa pesän paikallaan pysymisen. Todellisuudessa pesän kiinnittämiseen käytettävät terävasärmäiset ja moneen kertaan korsien ympäri kierrettyt suikaleet, jotka pesän valmistuessa ja sen painon lisääntyessä kiristyvät kuin hirttosilmukka, näyttävät pitävän hyvin aivan lehdettömissäkin edellisen vuoden *Phragmites*-korsissa.

Toisena rakennuspäivänä rytikerttus-♀ alkaa aste asteelta yhä enemmän sijoittaa aineksia korsien ympäri, tulevan pesän reunojen suuntaan. Tällöin lintu myös siirtyy korsista yhä useammin työs-

kentelemään aikaansaamansa »riippumaton» keskelle. Pesän aihe alkaa näin vähitellen muovautua maljamaiseksi, vaikka se edelleenkin on löyhä ja epäsäännöllinen.

Kolmantena ja neljäntenä päivänä pesän seinämät edelleen kasvavat korkeutta ja paksuutta ja pesämalja saa vähitellen kiinteän ja säännöllisen muodon. Tässä vaiheessa naaras näyttää työskentelevän samaan tapaan kuin useimmat varpuslinnut: se makaa pesässä pyörien hitaasti sivuttain samalla kun se tiivistää ja muovaa seinämiä rinnallaan ja jaloillaan työntäen.

Viidentenä ja sitä seuraavina rakennuspäivinä pesän ulkonäkö ei enää sanottavasti muutu, sillä naaras suorittaa tässä vaiheessa etupäässä vain pesämaljan vuoraamista käyttäen materiaalina ennen kaikkea kuivia *Phragmites*-röyhyjä. 7—8 päivää jatkuneen rakennusvaiheen lopussa vastavalmistunut pesä on sekä ulkoa että sisältä tasaisen tiivis.

Taulukkoon n:o 2 kootut luvut lähemmin tutkimistani 11:sta rytikerttusen pesästä luonnehtivat niiden sijaintia ja mittoja. Vuonna 1953 löytämäni pesä 1/53 sijaitsi Ison Huopalahden kaakkoiskulmassa, saman vuoden pesä 2/53 Helsingin pitäjän Vanhankaupunginlahdella ja vuonna 1956 tutkitut pesät 3—9/56 samoin kuin vuoden 1957 pesät 10—11/57 Helsingin Lauttasaassa.

Taulukko 2. *Acrocephalus scirpaceus*: I- ja II-pesien sijainti ja koko

		Ääriarvot	Keskiarvo
Ruoikon korkeus pesimisen alkaessa	I	65 — 250 cm	—
	II	170 — 270 cm	
Veden syvyys pesäpaik. pes. alkaessa	I	0 — 10 cm	—
	II	0 — 25 cm	
Etäisyys kasvuston reunaan	I	12 — 50 m	32 m
	II	2 — 22 m	9 m
Etäisyys lähimpään <i>Acroceph.</i> -pesään	I	4 — 50 m	} 21 m
	II	15 m	
Tukikorsia pesässä	I	3 — 10 kpl	} 5 kpl
	II	3 — 6 kpl	
Pesän yläreunan etäisyys maasta	I	34 — 70 cm	57 cm
	II	105 — 115 cm	110 cm
Pesärakennelman korkeus	I	80 — 240 mm	} 108 m
	II	80 — 90 mm	
Pesän halkaisijoiden mitat	I	65×75 — 70×108 mm	} 71×85 mm
	II	72×76 — 75×80 mm	
Pesämaljan halkaisijoiden mitat	I	40×55 — 50×59 mm	} 46×55 mm
	II	48×50 — 50×50 mm	
Pesämaljan syvyys	I	50 — 50 mm	} 47 mm
	II	45 — 50 mm	

Kaikki kesäkuun alkupuoliskolla rakennetut I-pesät (3—8/56 ja 10/57) olivat ruoikossa, jota luonnehti edellisen kesän kuiva, osaksi katkeillut ja lakoutunut korsisto. Myöhäiset II-pesät (1—2/53, 9/56 ja 11/57) sen sijaan olivat luonnollisesti uudessa tiheässä ruoikossa.

Pesien sijainnissa oli luonteenomaista niiden selvä ryhmittäminen toistensa läheisyyteen löyhiksi yhdyskunniksi samalla kun laajat ruoikkoalat jäivät asumattomiksi niiden liepeillä. Tässä yhteydessä on erityisen mielenkiintoista todeta, että lähekkäimmin asustavien *A. scirpaceus*-parien pesät olivat toisistaan 10—11 metrin päässä samalla kun lähintä *A. schoenobaenus*-pesää siedettiin niin lähellä kuin neljän (4!) metrin etäisyydellä. Mainittakoon, että BROWNIN ja DAVIESIN havaintojen mukaan rytikerttunen tavallisesti kykenee karikoittamaan yhteisillä biotoopeilla ruokokerttusen muutamassa päivässä jälkimmäisen reviiristä, vaikka ruokokerttunen on suorittanut valtauksen ensimmäisenä.

Kuivaan lehdettömään ruoikkoon rakennetut pesät sijaitsivat silmiinpistävästi usein vaakasuoraan taittuneiden tai lakoutuneiden korsikimppujen alla. Tässä suhteessa rytikerttusilla näytti olevan hyvin samantapainen »maku» kuin ruokokerttusillakin.

Acrocephalus schoenobaenus-♀ rakentaa myöskin pesänsä yksin. Rakennusainekset olivat suurimmaksi osaksi samoja kuin rytikerttusen käyttämät. Pesän ulkoseinämiin tulevat kasvinosat, *Phragmites*-tupet y.m., olivat kuitenkin suurempia ja karkeampia. Lisäksi näin ruokokerttusen tuovan kosteita, maasta tai vedestä noudettuja *Phragmites*-, *Scirpus*- ja *Carex*-lehtijätteitä. Pesän sisustamiseen käytettiin runsaasti kuivia järviruo'on röyhyjä. — Oleellisin lajien välinen eroavaisuus pesän rakentamisessa on se, että ruokokerttunen tarvitsee aina pesälleen jonkinlaisen pohjatuen. Ellei pesää ole rakennettu suoraan maahan tai määttääseen, on sen tukena taittuneiden ruokojen tai kaislojen ristikko tai sitten tiheä ruokotupas, joka tukee alta suppilon tavoin. Tällaisissa tapauksissa ruokokerttusenkin pesä voi sijaita melko korkealla maanpinnan yläpuolella.

Ainoa havaintoni pesän rakentamisvaiheen pituudesta viittaa siihen, että se olisi suunnilleen samaa suuruusluokkaa (7 pv.) kuin rytikerttusellakin.

Taulukkoon n:o 3 kootut luvut Helsingin ympäristössä löytämistäni 14 ruokokerttusen pesästä luonnehtivat niiden sijaintia ja mittoja. Pesä 1/34 sijaitsi Pikku-Huopalahdella Munkkiniemessä, jos-

sa myös pesät 2—3/36 sekä 5/37 olivat. Pesä 4/36 sekä pesät 6—7/37 sijaitsivat Isolla Huopalahdella. Muut pesät vuosilta 1956—57 olivat Helsingin Lauttasaareissa paitsi 13/56, joka oli Nurmijärven Valkjärvellä, n. 25 km Helsingistä pohjoiseen.

Taulukko 3. *Acrocephalus schoenobaenus*-pesien sijainti ja koko

	Ääriarvot	Keskiarvo
Ruoikon ¹⁾ korkeus pesimisen alkaessa	150—220 cm	—
Veden syvyys pesäpaik. pes. alkaessa	0—5 cm	—
Etäisyys kasvuston reunaan	7—20 m	14 m
Etäisyys lähimpään <i>Acrocephalus</i> -pesään	4—50 m	25 m
Pesän yläreunan etäisyys maasta	15—50 cm	28 cm
Pesärakennelman korkeus	150—300 mm	200 mm
Pesän halkaisijoiden mitat	75×100—110×120 mm	86×104 mm
Pesämaljan halkaisijoiden mitat	40×65—47×75 mm	50×66 mm
Pesämaljan syvyys	47—52 mm	49 mm

Verrattaessa taulukoiden lukuja havaitaan, että kirjallisuudessa jatkuvasti toistetut käsitykset (vrt. esim. Våra fåglar i Norden I; Svenska Djur: Fåglarna; Suuri lintukirja), joiden mukaan rytikerttusen pesä olisi erityisen syvä sekä ruokokerttusen pesä taas suhteellisen pieni ja sen malja matalampi, ovat aivan nurinkurisia. Todellisuudessa ruokokerttusen löyhärakenteinen pesä on keskimäärin selvästi suurempi, sekä leveämpi että korkeampi kuin rytikerttusen pieni ja tiivisrakenteinen koripesä, vaikka lintujen suuruussuhde on päinvastainen. Molempien pesämalja on kutakuinkin yhtä syvä.

Vaikkakin ruokokerttusen pesä saattaa joskus olla jopa ylempänä (50 cm!) kuin rytikerttusen (todettu minimi 34 cm), on niiden keskimääräinen korkeusero kuitenkin n. 50 cm:n vaiheilla. Rytikerttusen pesinnässä ilmeni selvä ero kesä- ja heinäkuun pesien välillä: edelliset rakennettiin vanhaan ruoikkoon vain 50—70 cm:n korkeudelle, mutta jälkimmäiset uuteen kasvustoon toista vertaa korkeammalle. On mielenkiintoista todeta, että BROWN ja DAVIES ovat havainneet Englannissa saman säännönmukaisen ilmiön. Heidän tilastonsa mukainen *A. scirpaceus*-pesien korkeus maasta tai vedestä North Cotes:issa Englannissa ilmenee seuraavasta:

¹ Pesä 13/56 oli 30 cm:n korkuisessa saraikossa.

	Toukok.	Kesäk.	Heinäk.	Elok.	Yht.
Pesiä, kpl.	6	24	5	6	41
Keskimäärin	36 cm	79 cm	114 cm	91 cm	86 cm
Maksimi	46 cm	122 cm	152 cm	145 cm	152 cm
Minimi	20 cm	46 cm	76 cm	76 cm	20 cm

Muninta-, haudonta- ja pesäpoikasvaiheet.

Molempien lajien pesien ja niihin munittujen pesueiden kehityksestä tehdyt havainnot on koottu oheiseen diagrammaan.

Rytikerttusen pesintä alkoi jo kesäkuun ensimmäisellä kolmanneksella ja muninta keskimäärin kesäkuun puolivälissä. Munintavaihe kesti munaluvusta riippuen 3-5 vuorokautta — munat munitaan melko tarkoin 24 tunnin väliajoin. Munaluku vaihteli seuraavasti:

Munaluku:	3-munaisia	4-munaisia	5-munaisia	Keskiarvo
I-pesueet	—	6	1	4.14 munaa
II-pesueet	1	3	—	3.75 munaa

Suppeasta aineistosta huolimatta nämä luvut osoittanevat yleistä suuntaa, sillä Englannissa on todettu vastaava ilmiö.

Koko pesueen (ei siis yksittäisen munan!) haudontavaiheen kesto vaihteli 11—14:ään vuorokautta, jos hautomisen oletetaan alkaneen viimeisenä munintapäivänä. Haudonta saattaa kuitenkin alkaa myös vasta sen jälkeen tai jopa 1 1/2—2 vuorokautta aikaisemmin (BROWN & DAVIES 1949).

Poikaset kuoriutuivat vuorokauden tai kahden kuluessa kesäkuun viimeisinä ja heinäkuun ensimmäisinä päivinä (II-pesueiden 3—4 viikkoa myöhemmin). Ne viipyivät pesässä 11—13 vuorokautta lähtien liikkeelle melkein lentokyvyttöminä keskimäärin heinäkuun 10 päivän vaiheilla (II-pesueet 29. 7.—20. 8.). Koko pesimistapahtuma kesti rytikerttuseella täten vain 33—34 vuorokautta.

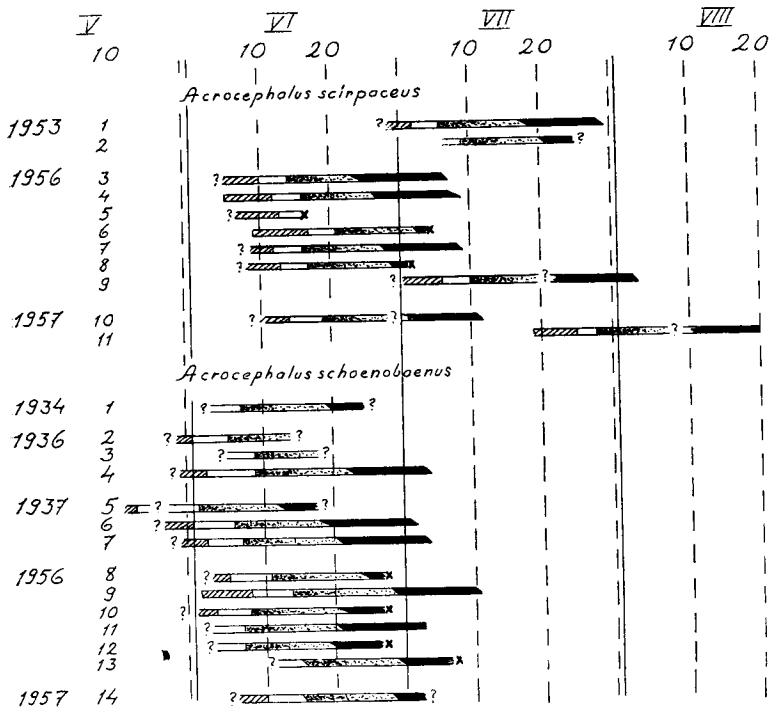
Heinä-elokuun pesueiden suhteellisen suuri osuus viittaa siihen, että loppukesällä tapahtuva toinen pesintä saattaa olla meilläkin yhtä yleinen ja säännönmukainen ilmiö kuin Keski-Euroopassa.

Ruokokerttusen pesintä alkoi seuratuissa tapauksissa keskimäärin toukokuun viimeisellä viikolla eli n. 10 päivää aikaisemmin kuin rytikerttusen. Muninta alkoi keskimäärin kesäkuun ensimmäisellä viikolla jatkuen suuremmasta munaluvusta johtuen päivää tai kahta pitempään kuin rytikerttuseella. Tutkituista pesueista oli kuudessa

5 munaa ja kahdeksassa 6 munaa, joten niiden keskikoko oli 5.57 munaa eli 1.43 munaa rytikerttusen I-pesueita suurempi.

Jos oletetaan haudonnan alkaneen viimeisenä munintapäivänä, saadaan aineistosta koko pesueen hautomisvaiheen kestoksi 13—15 vuorokautta. Näyttää todennäköiseltä, että ruokokerttusenkin haudonnan alkaminen vaihtelee useita päiviä suhteessa muninnan edistymiseen.

Poikaset lähtivät pesästä samoin kuin rytikerttusenkin miltei lentokyvyttöminä keskimäärin heinäkuun 5 päivän vaiheilla, siis vain

Diagr. 1. Helsingin seudussa kesinä 1933—57 havainnoitujen *Acrocephalus*-pesueiden kehitys. — Vinoviivitus = pesän rakennusvaihe; valkea = munintavaihe; pilkutus = haudontavaihe; musta = pesäpoikasvaihe; X = pesä tuhoutunut.

Diagr. 1. Entwicklung der *Acrocephalus scirpaceus*- und *A. schoenobaenus*-Gelege, die im Bereich und in der Umgebung von Helsinki in den Sommern 1934—57 observiert wurden. Erklärung der Zeichen: Schräge Schraffierung = Nestbaustadium; weiss = Stadium des Eierlegens; punktiert = Stadium der Bebrütung.; schwarz = Nestjungenstadium; X = Nest zugrunde gegangen.

vajaata viikkoa aikaisemmin kuin rytikerttusen I-poikueet. Ruokokerttusen koko pesimisvaihe näyttääkin kestävän suunnilleen viikkoa kauemmin (n. 40 vrk.)

Pesuetuhot ja pesimistulos.

Acrocephalus scirpaceusta koskeva pesäaineisto käsittää kolme tuhotapausta. Pesä 6/56 tuhoutui, kun alueelle kaivettiin viemäriputkien laskemista varten oja, joka osui juuri sen kohdalle. Pesä 8/56, joka sijaitti matalammalla kuin mikään muu löydettyistä rytikerttusen pesistä, tuhoutui jäljistä päätellen jonkin petoeläimen — ehkä kärpän — toimesta. Kolmas tuhotapaus — pesää 5/56 kohdanut — oli yllättävin ja samalla mielenkiintoisin. Tämän pesän tapasin munintavaiheen juuri päätyttyä niin pahoin revittynä, että munat olivat pudonneet maahan. Seuraavana päivänä pesän jätteetkin olivat melkein kokonaan hävinneet. Oudointa tuhotyössä oli se, että munia ei oltu syöty tai rosvottu, joten mikään tavallinen munarosvo ei voinut olla syyllinen. Ongelma selvisi kuitenkin yllättäen: rytikerttunen ilmaantui paikalle noutamaan pesäaineksia! Kun en ollut aikaisemmin havainnut tällaista naapurin pesän repimistä, oli tapaus mielestäni aivan tavaton. Vasta seuraavana vuonna tutustuessani edellä usein viitattuun BROWNIN ja DAVIESIN tutkimukseen saatoin todeta mainittujen ornitologien havainneen lukuisia kertoja, kuinka rytikerttuset repivät oman — useimmiten rakenteilla olleen — pesänsä tai »varastivat» materiaalia naapureilta taikka suorastaan tuhosivat vieraan pesän saadakseen rakennusaineksia, joista näyttää olevan — niin kummalliselta kuin se kuulostaakin — rytikerttusten keskuudessa huutava puute.

Acrocephalus schoenobaenus-ainestooni sisältyy neljä todettua tuhotapausta, joista yksi (13/56) oli jonkin petoeläimen (kissan?) aiheuttama ja muut kolme tulvan tuhoja. On merkille pantavaa, että vain poikkeuksellisen korkeiksi rakennettujen pesien 9/56 ja 11/56 poikueet säästivät hengissä vedenpinnan noustessa kesäkuun loppupäivinä 1956 n. 25 cm ja hukuttaessa kaikki sitä alempana olleet pesueet.

Niiden pesueiden pesimistulos, joiden kehitystä voitiin seurata pesästä lähtöön saakka, ilmenee oheisesta asetelmasta:

Pesästä lähdön asteelle kehittyi:	0	3	4	5	6	poikasta
<i>A. scirpaceus</i> I-pesueet:	3	—	3	1	—	tapauksessa
—, — II-pesueet:	—	3	—	—	—	—, —
<i>A. schoenobaenus</i> -pesueet:	4	—	1	4	1	—, —

Rytikerttusten I-pesueiden keskimääräinen tulos oli n. 2.4 pesästä lähtenyttä poikasta ja II-pesueiden 3.0 poikasta muna- ja pesäpoikastappioiden yhteismäärän oltua 35 %. Ruokokerttusen seurattujen I-pesueiden keskimääräinen tulos oli 3.0 pesästä lähtenyttä poikasta muna- ja pesäpoikastappioiden summan noustua n. 46 %:iin.

Kirjallisuutta: BROWN, P. E. & DAVIES, M. G. 1949, Reed-Warblers. An introduction to their breeding-biology and behaviour. East Molesey. — FRITZEN, N. & TENOVUO, R., 1954, Piirteitä Ruissalon linnustosta. Turun Ylioppilas III: 267—287. — LEIVO, O., 1937, Lampikertun, *Acrocephalus s. scirpaceus* (Herm.), esiintymisestä Suomessa. Ornis Fenn. 14: 3—4. — PALMGREN, P., 1934, Die Einwanderung des Teichrohrsängers, *Acrocephalus s. scirpaceus* (Herm.), in Finnland. Ibid. 9: 4. — RAITASUO, K., 1941, Huomioita Pikku-Huopalahden pesimälinnustosta vuosina 1934—37. Ibid. 21: 4. — 1954, Linnustonsuojelualue Helsingin Munkkiniemeen. Suomen Luonto XIII. — WIKSTRÖM, D., 1945, Lampikerttu, *Acrocephalus s. scirpaceus* (Herm.), pesinyt Suomessa jo v. 1922 Ornis Fenn. 22: 1.

Zusammenfassung: Zur Brutbiologie des Teichrohrsängers und des Schilfrohrsängers.

Der Teichrohrsänger, der sich Anfang der 1920er Jahre in Südwest-Finnland ausbreitete, ist im Laufe von 30 Jahren an der Südwest- und Südküste so häufig geworden, dass er in vielen Gegenden den Schilfrohrsänger schon zahlenmässig übertrifft. Die Zusammenstellung auf Seite 18 veranschaulicht diese Entwicklung. Wegen der Zunahme der Population hat der Teichrohrsänger in den letzten Jahren angefangen, auch in geschlossenen *Phragmites*-Beständen mit trockenem Boden zu nisten, die vom Standpunkt der Art als suboptimale Biotope anzusehen sind. Charakteristisch ist es, dass die Nester des Teichrohrsängers zu lockeren Kolonien gruppiert sind, während grosse Röhrichte in der Umgebung unbewohnt bleiben.

Das Vergleichsmaterial über das Nisten des Teich- und Schilfrohrsängers ist in der Gegend von Helsinki in den Sommern 1934—57 gesammelt worden und umfasst 25 Gelege, die grösstenteils zwei kleinen Mischkolonien angehörten.

Die Zahlen betreffs Lokalisation und Grösse der *A. scirpaceus*-Nester sind in der Tabelle 2 zusammengestellt und in der Tabelle 3 die entsprechenden Zahlen für die Nester von *A. schoenobaenus*. Die letzteren waren durchschnittlich bedeutend grösser als die dichter gebauten Nester des Teichrohrsängers. Die Juninester des Teichrohrsängers befanden sich in altem Röhricht in 50—70 cm Höhe, aber die Julinester in einem neuen *Phragmites*-Bestand in in etwa 110 cm Höhe. Der durchschnittliche Höhenunterschied der Nester war bei den in Frage stehenden Arten etwa 50 cm.

Diagramm S. 25 zeigt die Zeitspannen der verschiedenen Stadien im Nistzyklus der beiden Arten. Beim Teichrohrsängen fing der Nestbau im ersten Drittel des Juni an, beim Schilfrohrsänger wiederum durchschnittlich in der letzten Maiwoche. Die Jungen des Teichrohrsängers verliessen das Nest durchschnitt-

lich am 10. VII., nachdem der ganze Nistzyklus nur etwa 33—34 Tage gedauert hatte. Die Jungen des Schilfrohrsängers verliessen das Nest durchschnittlich am 5. VII., so dass bei dieser Art der Nistzyklus ungefähr eine Woche länger dauerte als bei der ersteren.

Die relativ häufigen Nestfunde im Juli weisen darauf hin, dass der Teichrohrsänger auch in Finnland regelmässig zum zweitenmal nisten kann,

In den 1. Gelegen des Teichrohrsängers variierte die Eierzahl zwischen 4 und 5, durchschnittlich betrug sie 4,14, und in den 2. Gelegen von 3 bis 4, durchschnittlich 3,75 Eier. Beim Schilfrohrsänger schwankte die Eierzahl zwischen 5 und 6 und betrug im Mittel 5,57.

Von den Nestern des Teichrohrsängers gingen drei zugrunde, davon eines deshalb, weil ein in der Nachbarschaft nistender Artkumpan so viel Baumaterial herausgerissen hatte, dass die Eier herunterfielen. Beim Schilfrohrsänger gingen i.J. 1956 vier Nester zugrunde. Drei davon wurden bei Hochwasser überschwemmt, während nur zwei ungewöhnlich hochgelegene Nester verschont blieben.

Beim Teichrohrsänger war das durchschnittliche Nistresultat der 1. Gelege etwa 2,4 ausgeflogene Junge und das der 2. Gelege entsprechend 3,0 Junge, wobei die Gesamtsumme der Eier- und Nestjungenverluste sich auf 35 % belief. In den observierten 1. Gelegen vom Schildfrohrsänger war das durchschnittliche Resultat 3,0 ausgeflogene Junge, während die Summe der Eier- und Nestjungenverluste etwa 45 % ausmachte.

Eräitä lintulöytöjä Perämeren rannikolta.

OLAVI HILDÉN

Kesällä 1957 tein vaimoni kanssa moottoriveneretken pitkin Perämeren rannikkoa Vaasasta Kemiin. Matkan päätarkoitus oli saaristolinnuston tutkiminen, mistä syystä reittimme noudatti enimmäkseen ulkoluotojen piiriin jäävää vyöhykettä. Tässä kirjoitelmasa rajoitun käsittelemään eräitä varsinaisen työn sivussa tehtyjä tilapäisluontoisia löytöjä.

Xenus cinerea. — Matkamme suurin yllätys oli pesivä rantakurvipari Laaja-nimisellä saarella Oulun edustalla. Heti noustuamme maihin 8. VII illalla huomasimme hätäilevän yksilön istumassa niityltä kohoavalla kivellä. Äkkiä se katosi, ja ryhtyessämme etsiskelyyn lintu odottamatta pyrähti edestämme lentoon suoraan pesältään! Myöhemmin sain kuulla, ettemme olleet ainoat emmekä edes ensimmäiset Laajan rantakurviparin löytäjät: maist. Fritzén ja yo Siira olivat jo ennen meitä käyneet saarella lintuja valokuvaamassa.